

Vkus- „(z českého slova gusto, to z latinského gustus=chut’)- v nejširším, nespecifickém smyslu záliba, choutka, takt, smysl pro slušnost, jemnost, elegantnost.“ [1] Existuje estetická kategorie vkusu, která je individuální a spojena s vnímáním pocitu libosti, a sociologické pojetí vkusu, vkus určený kritérii společnosti.

Proměna vkusu- vkus se odlišuje a mění historicky, geograficky, společensky a sociálně. Individuální proměna estetického vkusu souvisí s proměnou estetického citění jedince. Proměna sociologického vkusu závisí na změně norem a hodnot společnosti. V některých odvětvích se vkus mění rychleji př. móda. Oproti tomu architektonický sloh či umělecký směr přetrvává desetiletí. „Proměnu vkusu přinášejí i radikální inovace. Některá moderní umělecká hnutí přímo záměrně napadají dobový vkus, i když nakonec přispějí k vytvoření nového vkusu.“

Trend architektury v postkomunistickém Česku

Rok 1989 přinesl konec totalitního režimu a stal se tak pro mnohé příslibem lepších zítřků. Otevření hranic zpět k západní Evropě a světu celkově umožnilo přístup k novým materiálům, technologiím a trendům. To mělo pochopitelně velký vliv i na proměny vkusu v mnoha odvětvích. Činnosti, které byly předtím přísně kontrolovány, měli náhle volné tvůrčí obzory. Odborná i laická veřejnost očekávala od pádu komunismu také otevření tvůrčího prostoru pro novou architekturu. Pád totalitního režimu stavebnictví otevřel dveře k novým možnostem. „Architekti si začali otevírat studia a kanceláře. Náhle měli možnost pracovat s novými materiály a technologiemi, které byli k dispozici prostřednictvím soukromých stavebních dodavatelů, a učili se tak plnit touhy soukromé klientely, která se naproti tomu učí, jak vyjádřit svá přání v oblasti architektury.“[2]

Symbolem osvobození architektury od totalitní uniformity se stal Tančící dům. Tančící silueta, světově uznávaných architektů Vlada Miluniče a Franka O. Gehryho, byla vkusně vložena do prostoru pražského Rašínova nábřeží. Tato stavba, která reprezentuje architektonický destruktivismus, v Praze rozpoutala veřejnou diskuzi o architektuře. V návaznosti na tradici českého funkcionalismu pokračoval hlavní proud české architektury v tradici tzv. „české přisnosti“. Tyto stavby mají promyšlenou kompozici a využívají jednoduché tvary. Stavěny jsou pomocí kvalitních materiálů a nových technologií. Tento nový „architektonický minimalismus“ byl převážně v Praze citlivě vložen do historické městské zástavby.

Developerský boom od 90. let bohužel však znamenal, že výše popisované kvalitní stavby byly spíše výjimkou. Největší a nejlépe situované stavby tak byly realizovány nepříliš kvalitně za požadavku největšího využití zastavěné plochy. Jejich převažující komerční funkčnost často nevkusně vstupuje do městské zástavby s arogantností vůči architektuře. Absence závazných pravidel pro novostavby v centrech měst a zjevná nevěle radnic podporovat jiné než ryze komerční a rychle výdělečné investorské akce vede často k tomu, že přes veškeré možnosti architektury v demokratické společnosti se většina současných komerčních realizací pohybuje hluboko pod úrovní. Následky narušení vývoje nelze odstranit za několik let. Světlou stránkou současné architektury českých měst jsou oproti tomu rekonstrukce. Obvykle prosvětlují po desetiletí zašlé fasády starých domů a vkusně akceptují krásu minulosti.

Jako prezentace současné kvalitní architektury může sloužit soutěžní přehlídka Grand Prix. Asociace Českých architektů od roku 1994 předává tvůrcům ocenění za nejlepší stavby uplynulého roku. Každoročně ji vypisuje Obec architektů spolu s Českou komorou architektů ke dni architektury UIA. Soutěžní přehlídka je otevřená, mohou se jí zúčastnit čeští i zahraniční architekti, projektanti a výtvarníci, podmínkou je, aby dílo bylo realizováno na území České republiky. Ceny Grand Prix byly v minulosti předávány jak veřejným budovám, tak i obytným stavbám.

Dalším trendem a proměnou vkusu porevoluční architektury si prošly obytné domy. Desetiletí žili východní Evropané obklopeni šedými devizovými paneláky. Výstavby nových sídlišť a budov se plánovaly v kancelářích velkých projektových ústavů a funkce architekta pro běžného občana téměř neexistovala. Všem tehdy vládla uniformita. Není tedy divu, že lidé po revoluci chtěli své bydlení odlišit od hranatých šedých paneláků. Toužili po změně, mnohokrát i za každou cenu. Vznikala tak nekoordinovaná výstavba. Češi začali stavět často na krajích měst (v tzv. satelitních městech) barokně

zaoblené křiklavě pestrobarevné sídla. Obvykle tyto katalogové domy architektonicky nerespektovaly krajinu ani urbanismus.

Přes porevoluční zběsilou výstavbu nevkusných budov ovlivněnou novými možnostmi trhu se touha investorů po krásné a vkusné architektuře opět navrácí. Což časem jistě napomůže k revitalizaci krajiny a urbanismu českých měst.

Citace:

1. Petrušek, Miloslav. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum Praha, 1996, 1386s, 1388s. ISBN 80-7184-310-5.
2. Stempel, Ján. Architecture V4 1990-2008. Kant, 2009, 14s. ISBN 978-80-7437-000-7.

Literatura:

Petrušek, Miloslav. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum Praha, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
Hanzlíková, A. Vkus a nevkus kolem nás. 1. vyd. Praha: Práce, 1977
Stempel, Ján. Architecture V4 1990-2008. Kant, 2009. ISBN 978-80-7437-000-7.

Internetové zdroje:

<http://www.grandprix-architektu.cz/>

<http://www.archiweb.cz/>